

DROBCI IZ GERONTOLOŠKE LITERATURE

NEMŠKE VEČGENERACIJSKE HIŠE SO PRIMER DOBRE PRAKSE

Večgeneracijske hiše so v Nemčiji naleteli na izjemno dober odziv, saj spodbujajo medgeneracijsko sožitje, solidarnost, povezanost, druženje in prostovoljstvo. Besede o uspešnem nemškem modelu odzvanjajo in vzbujajo zanimanje, kajti z vprašanjem, kako se spoprijeti z demografskimi spremembami, se soočajo tudi v drugih državah, na primer v Veliki Britaniji.

Philip Oltermann v članku *Germany's multigeneration houses could solve two problems for Britain* predstavi večgeneracijsko hišo v nemškem mestu Pattensen s približno 15.000 prebivalci, ki se nahaja južno od Hannovra. Zapiše, da se v večgeneracijski hiši najde prostor za vsakogar: otroci so v vrtcu, mladi starši lahko v kavarni popijejo kavo, starejši se družijo v dnevnem prostoru. V članku omeni nekaj aktivnosti, ki potekajo v tej večgeneracijski hiši. Vsak ponedeljek zjutraj ljudje z demenco v dnevni sobi igrajo različne igre in pojejo, medtem se jim pridružijo otroci, ne da bi jih k temu kdo spodbudil. Upokojenci enkrat tedensko otrokom berejo knjige in ponujajo storitev *najemi babico (rent-a-granny)*, s katero razbremenijo starše. Najstniki starejše učijo, kako uporabljati tablico in računalnik. Različne skupine si delijo kuhinjo, vrt in hišnika, upokojenega inženirja, ki se je javil za to delo.

Oltermann v članku omeni poročilo *Institute for Public Policy Research*, ki Veliko Britanijo poziva k uvedbi večgeneracijskih hiš. Število starejših od 65 let naj bi se v Veliki Britaniji do leta 2030 skoraj podvojilo in otroško varstvo je zelo drago. V poročilu je navedeno, da v prihodnjih letih večgeneracijske hiše ne bodo več nekaj, kar je dobro imeti, temveč bodo nuja, saj bodo družine potrebovale dodatno pomoč, da bodo kos obveznostim, ki jih s seboj prinaša oskrba,

poleg tega je treba zaježiti naraščajoče javne stroške zdravstvenega in socialnega varstva.

Kritiki menijo, da se za priljubljenim programom skriva umik države iz sektorja oskrbe, vendar vlada trdi, da poskušajo z medgeneracijskimi središči obnoviti socialno mrežo, ki je izginila, odkar generacije iste družine le še redko živijo v isti hiši ali celo v istem mestu.

Vir: Philip Oltermann, 2014. Germany's 'multigeneration houses' could solve two problems for Britain. V: <https://www.theguardian.com/world/2014/may/02/germany-multigeneration-house-solve-problems-britain> (sprejem: 10. 8. 2016).

Veronika Mravljak Andoljšek

HOGEWAY, VAS DEMENTNIH NA NIZOZEMSKEM

Hogewey, vas dementnih, je nastala pred dvema desetletjema v predmestju Amsterdama (Nizozemska). Njen koncept nudi drugačen pogled na oskrbo ljudi pri napredovani Alzheimerjevi bolezni in drugih nevrodegenerativnih boleznih. Nikakor je ne moremo opredeliti kot dom za ostarele. Vas šteje 152 prebivalcev, oblikovana pa je "staromodno", da se starejši v njej počutijo domače. Prebivalci se lahko po vasi gibljejo svobodno – gredo v trgovino, si pripravijo obrok v skupni kuhinji, si privoščijo kozarec piva v baru ali se sprehodijo po skrbno urejenih poteh. Vse naštetu je vasi nudeno kot javno financirani instituciji, ki ima enak proračun kot ostali domovi na Nizozemskem. Čakalna lista družin, ki želijo svoje bližnje vključiti v to vas, je dolga. Hogewey sprejema le tiste z napredovano obliko demence. Oskrba je zagotovljena 24 ur na dan; na vsakega bolnika pridejo štirje oskrbovalci. Kot v tradicionalnem domu za ostarele so zdravniki stalno v pripravljenosti. 70 % prebivalcev vasi je pokretnih; tisti, ki niso, pa so vseeno vključeni v vse dnevne aktivnosti. Če ne morejo hoditi in

sedijo v posebnem stolu, še ne pomeni, da niso zmožni biti del gospodinjske skupnosti, saj so zmožni vonjati, slišati in videti.

Uporabniki se ne združujejo po zdravstvenih kriterijih; razvrščajo jih v sedem različnih okolij. Mestno okolje za tiste, ki so živeli v mestu; domače okolje za tiste, ki so bili večinoma doma za zaprtimi vrati; kulturno okolje za tiste, ki jih zanima umetnost in želijo doživeti nove stvari; krščansko okolje za tiste, ki jim je blizu krščanski način življenja; delovno okolje za tiste, ki so bili ponosni na svoje delovne sposobnosti in veščine; indonezijsko okolje za tiste, ki cenijo svojo etnično dediščino in eno okolje za višji razred ljudi, ki so bili vzgojeni v uglajenih manirah. Vzdušje je v vsakem okolju drugačno. V delovnem okolju imajo stanovalci sproščen, prijateljski odnos z oskrbovalci, pomagajo pri pripravi obrokov in včasih jedo med gledanjem televizije. V okolju, kjer prebiva višji razred, stanovalci kultivirano sedijo za lepo pogrnjenimi mizami, oskrbovalci pa igrajo vlogo uslužbencev. V indonezijskem okolju jedo hrano, ki je pripravljena na indonezijski način, njihovi domovi so okrašeni s tradicionalno umetnostjo, ki vključuje skulpturo Bude. Na drugi strani ima mestno okolje domove, ki so opremljeni z moderno umetnostjo. Strokovnjaki se trudijo, da stanovalcem omogočijo čim bolj podobno bivanje, kot so ga imeli prej. Trudijo se ustvarjati okolje, ki ga lahko stanovalci prepoznajo in v katerem jim je udobno. Namen je ustvariti okolje, v katerem lahko dementni uživajo svoje življenje z najmanjšo možno mero zdravljenja in frustracije. Stroški oskrbe niso nič večji kot v standardnih domovih za ostarele na Nizozemskem.

Prav tako so v vasi zmanjšali uporabo anipsihotičnih zdravil. Dementni ljudje pogosto postanejo nemirni in nestrpni. V klasičnih domovih za ostarele to zdravijo z zdravili ter ne upoštevajo pa, da že nastanitev sama lahko vpliva na nemirno vedenje. Prav zato so v vasi dementnih normalni domovi, kjer lahko srečaš

sosede, greš po nakupih, pripravljaj obroke in vse ostalo kot pri sebi doma. Zdravniki v ZDA so bili navdušeni nad pristopom. Razmišljajo, kako bi tak model prenesli še drugam. Kljub demenci je pomembno, da starejši ohranjajo svoje dostojanstvo, se socialno povezujejo z drugimi in se ne čutijo tako omejene.

Čeprav manjka študij, ki bi dokazovale, da je pristop v vasi dementnih učinkovit, ima pristop v zadnjem času po svetu vse več posnemovalcev. Vas dementnih načrtujejo v Švici in dve v Nemčiji. Takšne vasi torej niso razširjene, se pa po svetu vlaga vse več navora v institucionalno oskrbo, ki spominja bolj na dom in manj na institucijo. Možnosti za dementne ljudi je vse več. Tudi zdravniki in nevrologi bi se lahko zavedali virov pomoči, ki se izvajajo za dementne bolnike in bi jim lahko pomagali najti smiselne aktivnosti v vsakodnevnih življenjih znotraj in izven institucionalne oskrbe.

Vse več študij v zadnjih desetih letih ugotavlja koristi pri spodbujanju dementnih bolnikov za nastanitev v okolju, ki spodbuja hojo in sodelovanje v dnevnih aktivnostih. Primerno okolje predstavlja enega bistvenih dejavnikov pomoči. Dementni bolniki morajo biti svobodni, da lahko kam grejo, izvajajo aktivnosti in delajo stvari, ki jih pritegnejo k sodelovanju.

Doslej še nihče ni izrazil etičnih pomislekov glede vasi dementnih Hogewey. Če se torej družinski člani strinjajo z namestitvijo svojca v vasi, lahko uporabniku to le koristi. Kljub domišljajskim vidikom ni pri stanovalcih nič neresničnega v njihovih občutkih svobode in umirjenosti. Na sončne dni, ko pridejo iz svojih domov, je težko med seboj ločiti stanovalce, oskrbovalce in družinske člane. Ko so stanovalci v normalnem okolju, so videti zdravi.

Vir: Dan Hurley, 2012. 'Village of the Demented' Draws Praise as New Care Model. V: Neurology today, letnik 12, št. 10. V: file:///C:/Users/u/Downloads/_Village_of_the_Demented__Draws_Praise_as_New_Care.6.pdf (sprejem 18. 11. 2016)

Tjaša Mlakar